

עוד, כמובן, שהדור הקדם נשאר נאמן לחובתו ולא נטש אותה מלפניו... במילים אחרות, המוכנות לישראליות הוזה, כל דור ודור נידון למעשה העקירה, שאת מוסרה בוחן קירקגור.

ניטשה

רוב כיתבי הפילוסוף הגרמני פרידריך ניטשה (1844-1900) ראו אור בעברית, חלקם בתרגומים של ד"ר פרייזמן, וחלקם האחר

פילוסוף ניטשה
מיקצועי ומוחזקע

בתרגום מנוכר, יבש אך ענייני של ישראל אלדר.

לספרים אלה של ניטשה הצטרף באחרונה ספרו של הפילוסוף האמריקאי וולטר קאופמן ניטשה - פילוסוף, פסיכולוג, אנטיתכריסטי. במבוא לספר מרגיש המחבר אני אהב את ספרי ניטשה, אך אינני ניטשיאני.

ספרו של קאופמן הוא בחלקו מונוגרפיה עיונית על ניטשה, תוך סקירת מרכזי הגותו. קאופמן מוליך את הקורא דרך חיי ניטשה, המתודה שלו אל מות האלוהים, דרך השפעות דארווין ורוסו בדרכו אל אעוצמה, אל ראיית ובחינת המידהאנושי, דרך גזע האדונים העל-אדם, שעשו לאומה הגרמנית את מה שעשו.

פרק מאוד לא משכנע הוא הפרק גזע האדונים, שבו מתפתל קאופמן בין הילטרר לניטשה, כשהוא מלטף למדי את רוחהגרמנית, ומנצל את שיטת הפילוסופיה למעט הסוואה ותיוקן קוסמטי, שניטשה אינו זקוק לו כלל, שהרי יש להתייחס לכתיבתו, כאל כתיבתו - לא יותר ולא פחות. חומר מעניין מצא הקורא הישראלי בביקורת הנצרות, נוסח ניטשה, העשויה להוליד אותו למראימקומות מרתקים, בכתיבתו של ניטשה.

למרות מיגרעותיו ולמרות אחרית-הדבר של פרופ' רימבדו ייבל, המוסיפה למבוכה, מומלץ ספר זה.

פילוסופיה

בת-זמנו

שתי מיקראות בפילוסופיה מתורגמות לעברית, ערוכות ומתאמות לצרכים לימודיים ישראליים, ראראור באחרונה. המיקראות הן: פילוסופיה - מיקראת בפילוסופיה בת-זמנו

• ואלטר קאופמן - ניטשה - פילוסוף, פסיכולוג, אנטיתכריסטי, עברית: ישראל אלדר; הוצאת שוקן; 442 עמודים (כריכה קשה).

בעריכת ליאן ראוך. זרמים חדישים בפילוסופיה.

במיקראת הראשונה, בעריכת ראוך, מחולקים המשתתפים לפי נושאים. הנושא הראשון כולל את: היסודות הביקורתיים ובו על ההצבעה לברטראנד ראסל, דחייתו של המטאפיזיקה לרודולף קארנאפ ואחרים. בפרק השני אמת-פולמוס מאמרים מאת ג'ון ל. אוסטיין וס' סטרוסון.

הפרק השלישי (עם הקדמה מאת עדי צמח) הוא פילוסופיית הרוח, שהמאמר הבולט בו, הוא מחקרים פילוסופיים לוויטגנשטיין מאת נורמן מלקולם, והפרק האחרון אתיקה ומטא-אתיקה, שבו נבחן נושא האתיקה כמעט מכל הכיוונים האפשריים.

הקובץ השני זרמים חדישים בפילוסופיה, בעריכת אסא כשר ושלום לסי, מספק לקורא הישראלי מפה פילוסופית עכשווית, על הבדלי הגישות הרווחים כיום בקרב פילוסופים שונים. המאמרים, מקיפים את ר' מ' הייר במאמרו פילוסופיית המוסר: מיספר סימני דרך, ה' ל' א' הארט' בבין תועלת לזכויות, רודריק מ' ציזולום החיפוש אחר עקרונות הכרה, ונורמן מלקולם על פילוסופיית הרוח.

בשער השני של מיקראת זו בולטים מאמריהם של ג' מ' בייקר וס' מ' הקר על ויטגנשטיין ומאמרו של וולטר קאופמן אכזיסטנציאליזם (פונומנולוגיה).

שתי המיקראות מציגות לפני הקורא הישראלי תמונת מצב מעניינת מאוד.

אנשי

הגות

קובץ מרתק ומפענח לפילוסופיה ולפילוסופים במאה ה-20, הוא קובץ שיחותיו של בריאן מאג'י אנשי הגות.

בקובץ זה מובאים 15 ראיונות שערך מאג'י, באורח שיטתי למדי, עם פילוסופים והוגים בשולי הפילוסופיה.

הקובץ נפתח בשיחה עם ישעיה ברלין, והלאה בהפילוסופיה המארכסיסטית, שיחה עם צ'ארלס טיילור. תחת הכותרת מארקואה ואסכולת פרנקפורט מובאת שיחה עם הרברט מארקוזה, אני מרד הסטודנטים של סוף שנות ה-60. על היידגר והאכזיסטנציאליזם המודרני ניתן ללמוד מהשיחה עם ויליאם בארט. בשתי הפילוסופיות של ויטגנשטיין מתמקדת השיחה של מאג'י עם אנטוני קיינזון.

נועם חומסקי, שהמוניטין השני שלו, היה כמנהיג בולט בתנועת ההתנגדות האמריקאית למלחמת וייטנאם.

תחת הכותרת הפילוסופיה והסיפורות מובאת השיחה של מאג'י עם הסופרת איריס

סופרת-פילוסופית מרדוק
סוג מסויים של אובייקטיביות

מרדוק, שבארץ היא מוכרת אך ורק כסופרת, ובעולם האנגלית-כספי היא מוכרת כפילוסופית בעלת מוניטין במיגור האכזיסטנציאליסטי. ראיון זה הוא מהמרתקים שבקובץ שיחות זה ואיראפטר

שלא לצטט את סיום השיחה, כאשר מרדוק אומרת: האמן הגדול רואה את האוסף העצום של הדברים שאינם הוא עצמו, ואינו מצייר את העולם בצלמו ובדמותו. אני סבורה כי סוג מסויים זה של אובייקטיביות רחוקה הוא מעלה, והוא הדבר שמנסה המדינה המוטאליטארית להרוס, בשעה שהיא רודפת את האמנות.

לסיכום, אנשי הגות הוא עוד אחת מאותן תרומות נהדרות של סיפוריית אופקים לתרבות הקריאה והעיון בישראל. זה קובץ של תמונת

פילוסופיה ישראלית

בארץ קיימת האגודה הישראלית לפילוסופיה, שערכה לפני כמה שנים כינוס פילוסופי נקמפוס אנתרופוסטית בראילן כדמיינן, בין הנושאים שלהם הוקדש הכינוס, בלשו חגותו של מרטין בובר ופילוסופיה ולשון.

כמה מתוך ההרצאות שנישאו כאותו כינוס, ביניהן הרצאות בהגותו של מרטין בובר, בקבלה ובפילוסופיה יהודית, פילוסופיה של הדת ופילוסופיה של הלשון, כונסו בקובץ תחת הכותרת פילוסופיה ישראלית - בעריכתם של משה חלמיש ואסא כשר.

מיקבץ המאמרים העוסק במישנתו של מרטין בובר מקיף את אנארכיזם ותיאוקרטיה במישנתו של בובר לזאב הדלוי, מישנתו תחברתית של בובר כחגות מדינית לאברדם יסעור ואחרים.

רמת המאמרים אינה אחידה, ובין הבולטים בקובץ, הרצאתו של פרופ' אסא כשר, תחת הכותרת תיחום הלשון, מאמר מיקצועי, ומהוקצע, מאמר רביעניי נוסף הוא מאמרו של פרופ' אבישי מרגלית, איורים ושיחזורים - ואריאציות על אקסטנציות משניות, שפתיחתו ב: אם אינך יודע מהו גריסון, הפתבל בצידה, עצה זו מקבלים מלואים קרול באליסה בארץ הפלאות, בציור אני כגלים יצור מרובב, חלק אריה חלק נשר. איראפטר להיתקל בגריסון (או גריסון) בגדה-הימית, לא משום שיצור כזה עדיין לא נלכד, אלא משום שאיראפטר ללכוד יצור כזה. תגריפון הינו יצור אגרי, דמיתי...

והלאה בתוך מרגלית במאמרו, סידרה שלמה של בעל-יחיים, ביניהם קנטאור, פן, פנדורה ואחרים, דרך שקילת נושא השיחור ברמותיו השונות, לא תוך התעלמות מהירמי שבכך.

רשימה מעניינת נוספת היא רשימתה של

רות מלגור מה פארדוסקלי בפארדוסקיס: ובה היא מתמודדת עם נושא זה, באמצעות פארדוסקיס ראסל, פארדוסקיס חערימה (אכן אותה איננה ערימה, והדפסת אכן אותה למשורר שאיננו ערימה, אינה מפסיקה כדי ליצור כמנו ערימת אבנים). והלאה דרך השאלה האם יש פארדוסקיס: ועד ללחיות באושר עם פארדוסקיס ועוד כהנה וכהנה.

לא ברור מתוך פילוסופיה ישראלית אם אכן קיים בפילוסופיה זרם שניתן לכנותו כזרם ישראלי, מה עוד, שחלק מהרצאות הפילוסופיות המובעות בקובץ, אינן בנות אותה אסכולה. יחד עם זאת, אין ספק שסוגיות הפילוסופיה בישראל עשויות להצמיח, בנוא היום, זרם ישראלי בפילוסופיה, שימשך את זרם הפילוסופיה, ההומאנית יותר, שיהודים רבים בעולם היו נושאי דיגלה.

• פילוסופיה ישראלית - מיכאל מאמרים בפילוסופיה כללית ויחודית, עורכים: משה חלמיש ואסא כשר, הוצאת פאפירוס; 272 עמודים (כריכה רכה).

שכנר

בין חיות-הטרף האיריאולוגיות השורצות בישראל מתקיימת כיבשת-יד אחת, החיה אורח-חיים שונה מן הכלל.

לחברי אותה כיבשת-הרש הורבק הכינוי שכתריסטים והם מרוכזים בקיבוץ יודפת בגליל. אנשי יודפת הם תלמידיו של ד"ר יוסף שכטר, הוגה-הידוע ומחבר ספרים שהשפיע עליהם והביא אותם להגשים את עצמם כאופן שונה מעט מן ההגשמה-העצמית הישראלית, אם יש כזאת.

באחרונה ראה אור קובץ נוסף מספריו של ד"ר יוסף שכטר, תחת הכותרת בין אדם למקום. ובו כמה מהרצאותיו, שנשא בקיבוץ יודפת באירועים שונים.

קיים כיוון דתי נאור בהרצאותיו של הד"ר שכטר (אם יבוא אדם ויאמר לך: למדני את הדת בולה על רגל אחת - אמר לו: היה מדע למישור הפנימי שמבעד למישור הריגלי, זאת היא כל הדת, והיתר אינו אלא פירוש למישפט הזה).

מאחר שאני אתאיסט, מן הראוי לציין כאן, שאיני מתרגש יתר על המידה מהשקפותיו של שכטר, אך מעלתו לעומת הוגים אחרים (אם קיימים בכלל כאלה בישראל), שיש לו תלמידים, שמגשימים את תורתו בכבוד, ומוכיחים שבארץ הזאת היו פעם הרבה הוגים, עם תלמידים שהגשימו תורות, ואני מיצר על כך, שהם נמחקו מהארץ.

השכתריסטים הם בבחינת שמורת-טבע, שמזכירה ימים שאינם עוד.

• ד"ר יוסף שכטר - בין אדם למקום; הוצאת אלף; 52 עמודים (כריכה רכה).

מאת דן עומר